

OBČAS- NÍK

03 / 2021

ČLOVĚK V TÍSNI
PLZEŇSKÝ KRAJ

předškolní kluby • dluhové poradenství • resocializační programy
• podpora vzdělávání • individuální poradenství • pomoc obětem
trestných činů • kariérní poradenství • rodinné poradenství

SLOVO ÚVODEM

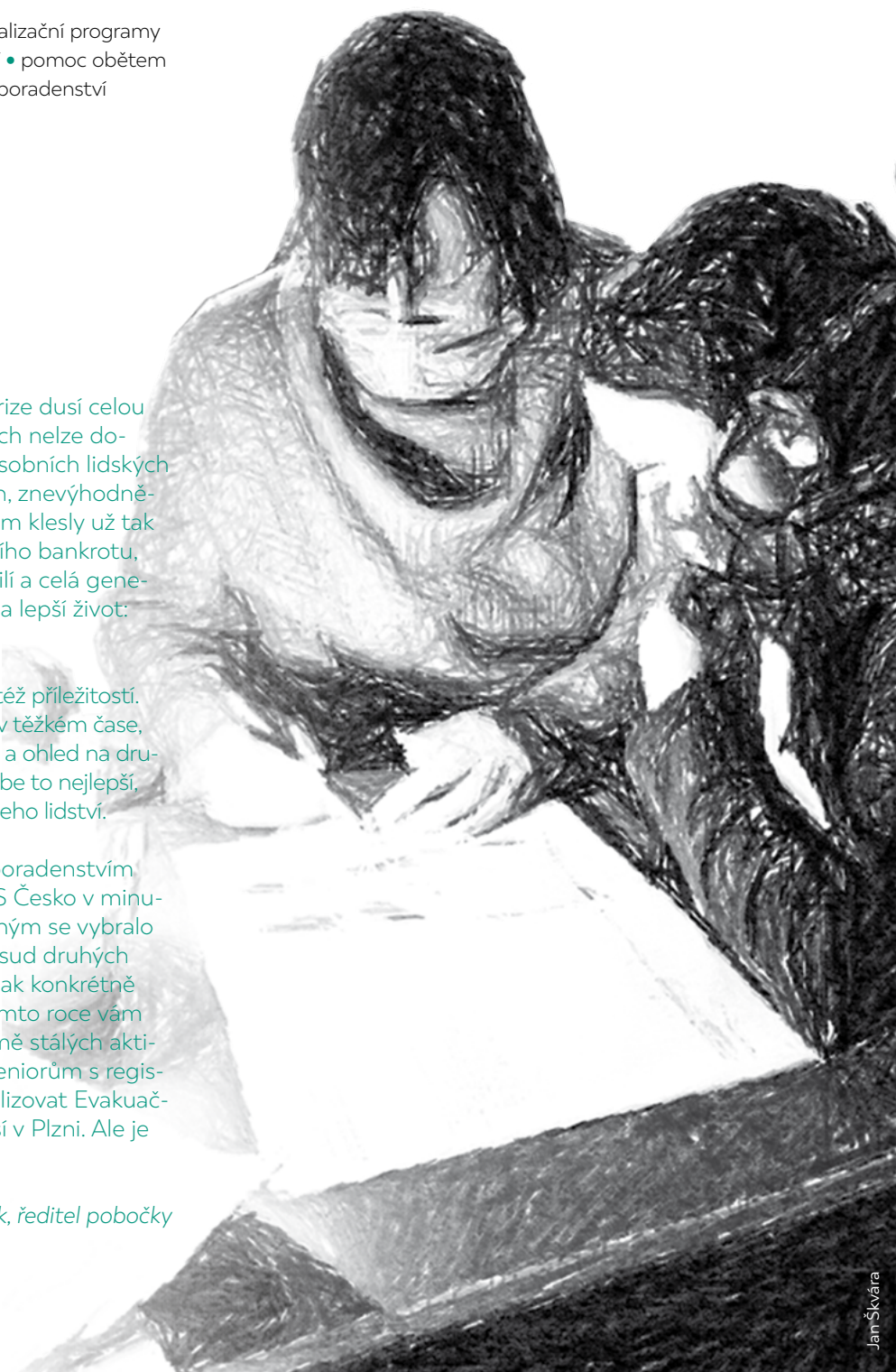
Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

zažíváme náročnou dobu. Coronavirová krize dusí celou společnost a vzhledem k počtu nakažených nelze dohlédnout její konec. Stojí za bezpočet osobních lidských tragédií a prohlubuje neštěstí zranitelných, znevýhodněných a bezbranných. Mnoha domácnostem klesly už tak malé příjmy, řada lidí se dostala do osobního bankrotu, v disfunkčních rodinách roste domácí násilí a celá generace dětí přichází o často jedinou naději na lepší život: vzdělání a společenskou integraci.

Tato situace je ovšem pro nás pro všechny též příležitostí. Máme možnost ukázat svoji houževnatost v těžkém čase, bojovnost při potýkání se s nespravedlností a ohled na druhé lidi v nouzi. Máme příležitost vydat ze sebe to nejlepší, příležitost znovu si připomenout obsah našeho lidství.

Člověk v tísni pomáhá svými službami a poradenstvím a není v tom sám! Celonárodní sbírka SOS Česko v minulém roce znovu uspěla, na pomoc potřebným se vybralo přes 65 milionů Kč. To je jasný signál, že osud druhých není lhostejný mnoha lidem okolo nás. A jak konkrétně pomáháme? První vydání Občasníku v tomto roce vám umožní nahlédnout do naší činnosti. Kromě stálých aktivit jsme se zapojili například do pomoci seniorům s registrací na očkování nebo jsme pomáhali realizovat Evakuační krizové středisko pro osoby bez přístřeší v Plzni. Ale je toho mnohem více, posuďte sami!

Jakub Paleček, ředitel pobočky

EXTRÉMNÍ CHUDOBA V ARKTICKÝCH MRAZECH, COVID A ROLE NNO

Situace způsobená epidemií zasáhla mnoho oblastí politické a sociální reality a dopadla i na jednu z nejohroženějších a nejzranitelnějších skupin. Na skupinu, která se potýká s extrémní chudobou a společenským vyloučením. Již tak dost komplikovaná životní situace lidí bez domova se ještě více zkomplikovala – a to minimálně ve dvou ohledech. Jednak kvůli zvýšení rizika onemocnění a na něj navázaných zdravotních komplikací. Lidé potýkající se s extrémní chudobou nemají možnost využívat „osobních izolačních transportních jednotek“ – tedy přepravovat se auty; na rozdíl od „nevyloučené“ populace mají (výrazně) horší možnosti praktikovat „covidové rituály“ – střídání jednorázových roušek/respirátorů, vyřazování a dezinfekce roušek látkových a dalších preventivně-covidových činností, které jsou pro osobu s vlastním domovem jednoduché.

Pandemická situace a na ni navázaná morální panika následně mohla vést k prohloubení již bohužel existující stigmatizace a marginalizace těchto skupin. Osoby potýkající se s extrémní chudobou jsou často neoliberální mocenskou praxí rámovány jako nežádoucí ve veřejném prostoru, jako potenciální riziko (ať už definované jakkoli vágně) a celkově je jejich politicko-sociální percepce spíše negativní. V době covidové se tak mohlo přidat další stigma – stigma potenciálního moroširitele. K tomu jednoznačně napomáhá mocenská praxe některých měst, které zvažují karanténní centra, stanová městečka apod. pro osoby bez domova. V některých městech toto vzbudilo řadu negativních reakcí vycházejících z výše nastíněné percepce osob bez domova. Na jednu stranu už samotná snaha o teritoriální koncentraci a uzavření skupiny osob bez domova budí rozpaky. Na druhou stranu vidíme s touto snahou spojený odpor, který není veden z těchto argumentačních pozic, ale spíše z pozic „strachu před nimi“ ve smyslu obav o zvýšení kriminality v okolí karanténního centra, obav z toho, že centrum bude přetran-

formováno v ubytovnu (další folk devil v politickém slovníku). Politickou potřebu izolovat tuto skupinu od „normální“ populace potvrzují často pokládané argumenty typu „výhodou je, že se areál nachází mimo osídlené území, je vzdálený od běžné populace, minimalizuje se riziko pro okolí apod.“

Spolupráce neziskového a municipálního sektoru je pak potřebná i v situaci, kdy se již tak výrazně nepříznivá situace osob bez domova ještě více zkomplikuje nástupem arktických mrazů. Příkladem dobré praxe (na rozdíl od snahy „izolovat, vytěsnit a oplotit potenciální moro-roznašeče“) je přístup města Plzně ve spolupráci s neziskovým sektorem. V jejich kooperaci bylo zřízeno krizové středisko v městském prostoru DEPO2015, kde mohou osoby bez domova využívat tepelného komfortu. Toto centrum je zřízeno městem, ale personálně zajištěno neziskovými organizacemi. Ukazuje se, že spolupráce je možná, když si město a NNO v produktivní diskusi naslouchají. V DEPO probíhá jak městem posvěcená humanitární záchrana lidí před umrznutím, tak neziskovými organizacemi realizovaná sociálně inkluzivní práce.

*PhDr. Petr Krčál, Ph.D.
odborný asistent, Filosofická fakulta ZČU*

PŘÍNOS SPOLUPRÁCE ŠKOL A NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Vzdělávání žáků s potřebou podpory z důvodu sociálního znevýhodnění (SZ) je pro mnohé školy ožehavým tématem. Znalost výchozích podmínek žáka je pro jeho vzdělávání klíčovým předpokladem. Pokud škola nezná kontext životních podmínek svých žáků, nemůže jim poskytnout adekvátní podporu při vzdělávání. Pro školy může být náročné jednak životní podmínky žáka poznat, jednak nastavit partnerskou spolupráci s jeho rodiči.

Jedním z mnoha faktorů sociálního znevýhodnění u žáků, ne oje-diněným, je nízké dosažené vzdělání rodičů. Nejen že rodič nedo-káže žáka podpořit v probírané látce, od výše dosaženého vzdě-lání se odvíjí i zkušenost s pracovním trhem a posuzování užiteč-

nosti vzdělání pro život. Rodič tak nevidí ve spolupráci se školou hlubší smysl, nebo vychází z žité negativní zkušenosti a kontakt se školou v něm vyvolává pocity strachu a méněcennosti.

*„Často se nám stává, že rodiče jsou vyřizení z toho, jak mají dítě učit anglicky, když jsou sami rádi, že umí česky. Rodiče jsou z toho frustrovaní. Dost často jim to není jedno, není to tak, že by na to kašlali víc než to dítě, ale pomoci neumí, nedokáží to.“
(pracovnice podpory vzdělávání)*

Pokud se škole nedaří navázat partnerský vztah s rodičem a do-sáhnout nezbytné podpory dítěte, pak je velice žádoucí navázání spolupráce školy nejen s tradičními partnery, kterými jsou školská

poradenská zařízení, střediska výchovné péče či orgán sociálně-právní ochrany dítěte, ale i s organizacemi poskytujícími sociální a vzdělávací služby. Pro školy může být propojení s těmito organizacemi velice přínosné. Pracovníci těchto služeb znají životní podmínky rodin a dětí, se kterými spolupracují a mohou tak být významným partnerem pro školy při vzdělávání žáků se SZ.

*„Škola ví, že doučujeme děti, ale už neví, že pomůžeme i v dialogu s rodičem. Reálně nepotřebují řešit dítě ale rodiče a neví, že to také děláme, a můžeme s tím pomoci.“
(pracovnice podpory vzdělávání)*

Sociální i vzdělávací služby spolupracují s rodiči i dětmi. Součástí spolupráce je vždy navázání vztahu založeného na důvěře. To je hodnotný benefit, který může následně pomoci v navázání komunikace se školou. Cíl spolupráce s rodiči se často týká zvyšování jejich kompetencí s ohledem na vzdělávání dítěte, jakkoliv široká a různorodá tato oblast je. Cílem vzdělávacích služeb je pak navíc zlepšení prospěchu dítěte nebo zamezení propadu ve vzdělávání, zamezení předčasnému ukončení vzdělávací dráhy, motivace k pokračování ve vzdělávání, snížení absence apod.

Rodič je i zde neodmyslitelnou součástí spolupráce. Dlouhodobě pozorujeme, že úspěšné navázání spolupráce mezi našimi službami, školou a rodinou, má pozitivní přínos pro všechny zúčastněné. Pracovníci služeb nejčastěji hrají roli v pozici mediátora mezi školou a rodičem. Pokud spolupráce probíhá pravidelně, je zde potenciál efektivního předávání informací a zacílení pomoci na konkrétní potřeby. V období distanční výuky může tato podpora znamenat pomoc při zajištění úkolů, zajištění techniky či internetového připojení, v komunikaci mezi rodičem, dítětem a školou, v doučování dítěte aj.

„Když řekneš, dnes bude probíhat doučování online, tak to znamená, že zavoláš na Skype a je to, ale že je nutné, aby dítě sedělo u stolu u připraveného počítače, v místnosti, kde ho nikdo neruší a má připravené věci na doučování. Trvá dlouho, než se to podaří nastavit.“ (pracovnice podpory vzdělávání)

Pokud se nejen v období distanční výuky nedaří zajistit podporu žáka se SZ, může to být škola, která se obrátí na poskytovatele sociálních služeb a udělá první krok pro navázání spolupráce vedoucí k podpoře žáka se SZ a jeho rodičů.

KDYŽ SPOLUPRÁCE SE ŠKOLOU FUNGUJE

V listopadu nás oslovila zástupkyně Základní školy Radnice s prosbou o pomoc při distanční výuce žáka sedmé třídy. Jednalo se o rodinu s nízkými příjmy a vysokou mírou zadlužení. V rodině tou dobou nebyl ani internet, ani počítač. Chlapec tak zůstal zcela odříznutý od distanční formy výuky, navíc jako jediný ze třídy. Škola mohla zapůjčit tablet s klávesnicí, ale internet bohužel zajistit nemohla.

Rodina se spoluprací souhlasila. Po necelých dvou týdnech od prvního telefonátu byl do rodiny dodán tablet ze školy a router s připojením od nás. Od té doby se žák pravidelně připojuje do výuky a navíc rodina využívá služeb naší organizace. Jednak se tedy doučujeme přímo s žákem, jednak spolupracu-

jeme s rodiči, aby mohli do budoucna podpořit syna co nejvíce samostatně.

Takové spolupráce se školou si ceníme a považujeme ji za skvělý příklad dobré praxe. **Paní zástupkyně velice dobře vyhodnotila situaci v rodině a obrátila se s žádostí o podporu na naši organizaci, která tu je přesně od toho.** Věříme, že podobná kooperace se bude opakovat a školy a sociální služby budou ve stále větší míře spolupracovat při podpoře žáků se sociálním znevýhodněním. Je to model, se kterým počítá, a dokonce jej chce dále prohlubovat, i strategie MŠMT (Strategie 2030+). Naše organizace a mnoho základních i středních škol tento model vnímá jako příležitost k pozitivní změně.

DISTANČNÍ VÝUKA A ZNEVÝHODNĚNÉ DĚTI

Člověk v tísní společně s dalšími 15 neziskovými organizacemi uskutečnil v listopadu a prosinci minulého roku dotazníkové šetření mezi 801 svými klienty v 10 regionech ČR. Šetření se zaměřilo na přístup základních a středních škol k distanční výuce sociálně znevýhodněných žáků a podmínky, které pro učení rodiny mají. Ukázalo se, že současný vzdělávací systém jednoznačně zvyhodňuje děti z lépe zabezpečených a více vzdělaných rodin, a to ještě více a viditelněji než před koronavirovou krizí.

Mezi největší problémy dětí spojené s distanční výukou patří neschopnost porozumění probíranému učivu, což zmínila více než čtvrtina respondentů. Při interpretaci výsledků šetření je nezbytné myslet na to, že se jedná o děti, jejichž rodiče mají často sami nízké vzdělání, díky čemuž nemohou své děti při učení adekvátně podpořit, a žijí často v prostředí, kde není nikdo, kdo by jim s učivem dokázal pomoci. Nutně tak potřebují nějakou

formu dodatečné podpory, jako jsou individuální konzultace nebo doučování, aby ve škole nezaostávaly.

S tím souvisí zpětná vazba, která je pro ně nesmírně důležitá, aby mohly porozumět, kde chybují a posunout se dále. Pouze polovina pedagogů však svým žákům poskytuje pravidelnou konkrétní zpětnou vazbu (tedy co bylo správně, co bylo špatně a proč, na co se dále zaměřit...), 30 % tak činí jen někdy a zbytek to nedělá nikdy. Ačkoli MŠMT individuální konzultace doporučuje a jsou umožněny i v pátém stupni opatření PES, pouze dvě třetiny z respondentů mohou bez problémů o konzultaci požádat, zhruba 15 % to může udělat jen někdy a jedno dítě z pěti tuto možnost bohužel nemá vůbec.

Druhým nejčastěji zmiňovaným problémem byly potíže spojené s technikou a připojením k internetu. Čtvrtina respondentů ►►

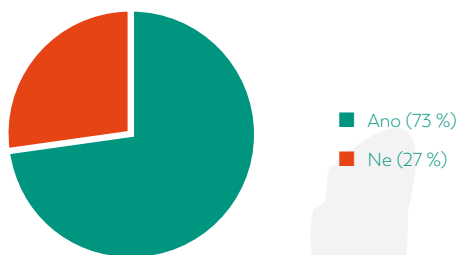
stále nemá počítač, 10 % schází kvalitní připojení. A to je ještě třeba dodat, že pouze polovina rodin, ve kterých se počítač nachází, jej skutečně vlastní. Druhá polovina má počítač buď zapůjčený, nebo jej obdržela darem. Výsledky šetření také ukázaly, že u čtvrtiny respondentů škola nezjišťovala, zda dostatečnou technickou výbavu pro distanční výuku mají či ne. V případě, že je dítě bez počítače, učí se nejčastěji na chytrém telefonu, či má k dispozici pouze tištěné materiály. Zároveň je třeba zdůraznit, že dětem a jejich rodičům je velmi často kromě samotného vybavení třeba poskytnout i podporu se zprovozněním počítače, instalací potřebného softwaru i jeho správnému používání.

Šetření se dále zaměřilo na téma komunikace s rodiči i žáky. Výsledky ukázaly, že škola alespoň nějakým způsobem komunikuje s 80 % rodičů, naopak 20 % rodičů není se školou v žádném

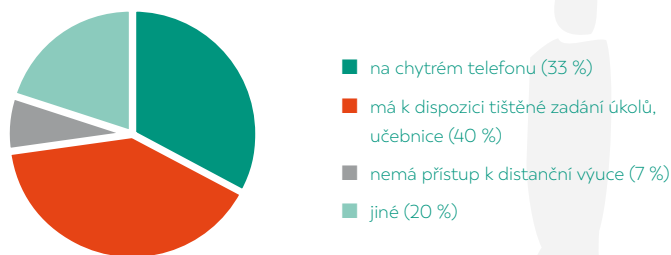
kontaktu. Zhruba polovině rodin se někdo ze školy ozve alespoň jednou týdně, naopak více než 10 % rodičů se škola od začátku školního roku ozvala pouze jednou. I po téměř roce koronavirové krize jsou tak stále školy, které s rodinami vůbec nekomunikují.

Při interpretaci výsledků šetření je potřeba si uvědomit, že respondenty byly rodiny, které jsou většinou navázány na sociální služby, což jim zajišťuje alespoň nějakou podporu při učení a zároveň jim v mnoha případech umožnilo dostat se k potřebné technice. V lokalitách, kde kapacity sociálních nebo jiných podpůrných služeb nejsou dostatečné, se dají bohužel předpokládat daleko rozsáhlejší problémy. Závěrem lze říci, že čím více škola nabízí synchronní online výuku a poskytuje dětem na jejich práci zpětnou vazbu, tím více se děti učení věnují.

Zjišťovala škola, jestli máte PC a připojení?

Pokud nemá PC, dítě se učí:

#KariérníPoradenství

CHCEŠ INSPIROVAT, BÝT PARTÁKEM? ZAPOJ SE JAKO MENTOR!

Mladí lidé, se kterými pracujeme v rámci kariérního poradenství nebo resocializačních programů, by k sobě potřebovali partáka a zkušenějšího kamaráda, který by jim pomohl během těžkého období dospívání poprat se s problémy, na které naráží. Dobrovolník, který jim pomůže se školní přípravou, se najde snáze, než dobrovolník, který se stane jejich tzv. mentorem. Tak pokud byste se chtěli zapojit jako mentoři nebo víte o někom, koho by to bavilo, neváhejte kontaktovat naši kariérní poradkyni Marii Monsportovou na marie.monsportova@clovekvtisni.cz. Právě s ní jsme o mentoringu mluvili.

Kdo se může stát mentorem?

Kdokoliv! Je jedno, jestli je to mladý člověk nebo paní v důchodu. Není tam věkový ani jiný limit. Důležité je, aby to dělal rád a aby si s tím dotyčným mladým člověkem sedli. Mentor by měl mít zájem a měl by být ochotný tomu věnovat svůj čas. Na ničem jiném nezáleží.

Co si pod mentoringem máme představit?

Jedná se o vztah dvou osob, v našem případě dobrovolníka a mladého člověka, během kterého mu dobrovolník předává svoje zkušenosti a pomáhá najít nějaký vlastní směr. Funguje to na kamarádské bázi a co nejméně formálně.

O jakou věkovou kategorii mladých lidí se jedná?

Nejčastěji jsou to osmáci, devátáci a pak starší. Nejmladším z nich je 12. A to je právě to, čeho se dobrovolníci nejčastěji zaleknou, že je to tenhle složitý věk. A i když je to někdy náročné,

tak já mám tuhle věkovou kategorii ráda a baví mě, je to často vtipné a zábavné.

Co by měl mentor řešit?

Cokoliv, co „mladoch“ nemá s kým jiným probrat. Mentor by ho měl provést tím těžkým obdobím se školou, vztahy, rodinnými problémy. Měl by poslouchat jeho potřeby i nápady a být mu starším zkušenějším kamarádem, který mu poradí a nasměruje ho.

Funguje to v současné době?

Částečně, protože mentorů máme hodně málo. Většina z nich zároveň doučuje. V podstatě se od doučování dostali k mentoringu. Během domácích úkolů se začali bavit i o volném čase, zálibách a postupně s dítětem navázali přátelský vztah a stali se mu takovým vzorem, rádcem. Ale pořád jsou to spíše výjimky než pravidlo, to se musí změnit!

A jak funguje mentoring v době distanční výuky a omezených kontaktů?

Ne moc dobře. Když doučujete offline někde doma nebo v kanceláři, tak si po úkolech posedíš, dopiješ čaj, bavíš se i o něčem jiném, než je škola, reaguješ na to, co to dítě dělá nebo říká. Když jsi online, doděláš úkoly, vypneš počítač a končíš. A právě proto je potřeba, pokud to jen trochu jde, potkávat se a komunikovat i v této době s dětmi a mladými venku - jít na procházku, vyvenčit psa cokoliv. Je to víc přirozené a víc si toho stihnete říct, kolikrát pak zabrousíš i do citlivějších témat než přes webkameru.

ZÁTĚŽOVÉ VÝJEZDY PRO MLADISTVÉ

Probační a resocializační programy pro mladistvé se zaměřují na děti a mladistvé od 13 do 18 let, kteří mají výchovné problémy, dostali se do konfliktu se zákonem, dochází u nich ke konfliktům ve společné domácnosti, nebo se opakovaně dopouštějí přestupků či porušování společenských norem. Spolupráce s nimi probíhá z velké části individuálně v rámci konzultací, zároveň zahrnuje skupinové a pobytové aktivity. Jsme rádi, že se podařilo opět získat akreditaci od Ministerstva spravedlnosti, a dobrou zprávou je, že došlo k významným úpravám v programové struktuře.

První z nich je, že vícedenní zátěžové výjezdy, které byly dosud dobrovolné, jsou nyní pevnou součástí programu. Jsou nejčastěji víkendové a jejich součástí jsou týmové i individuální aktivity. „Základním pilířem výjezdů je týmová spolupráce, kdy se účastníci potřebují na základních pravidlech, obsahu výjezdu ale třeba i složení jídelníčku a nákupu potravin domluvit společně. To je pro mnohé klienty, kteří jsou zvyklí aplikovat dravčí individualitu, zcela nová strategie „přežítí“,“ popisuje aktivizační pracovníce resocializačních programů Kristýna Mikésková. Ke strategii výjezdů patří to, že se odehrávají v přírodě, co nejvíce mimo civilizaci, aby došlo k částečnému „vytržení z komfortní zóny a zasazení do zóny růstu“. Účastníci spí vždy minimálně jednu noc venku bez stanů a druhá noc se odvíjí od počasí. K zapůjčení je připraveno jak outdoorové vybavení, tak i funkční oblečení. K výjezdům neoddělitelně patří i rozvoj praktických a osobních dovedností a reflexe. „Ze závěrečných reflexí přínosu po výjezdu jednoznačně vyplývá, že na druhém místě po outdoorových zážitcích jako je první přespání pod širákem v životě, rozdělání ohně bez sirek, filtrování vody, práce s mapou nebo učení se první pomoci, účastníci uvádějí příjemné překvapení či úspěch ze spolupráce s ostatními. Většina z nich zažívala nebo zažívá v rámci kolektivu neúspěch. Neumí se

prosazovat, nebo se naopak prosazují na úkor druhých. Během výjezdu se snažíme vytvářet takové situace, ve kterých účastníci mohou zažít při kooperaci úspěch,“ vysvětluje Mikésková.

Druhou významnou změnou je povinná práce s rodinou účastníka, která je neoddělitelná od celého procesu změn. „Považujeme za důležité vtáhnout pečující osobu, ať už je to rodič nebo pěstoun, do celého programu. V první řadě je potřeba, aby pečující osoba rozuměla a vnímala, že hraje roli v procesu změny dítěte či mladistvého,“ osvětluje pracovníce. Setkáváme se s rodinami, kde už jsou pečující osoby unavené opakovanými konflikty s dítětem, nebo dlouhodobou řízenou spoluprací s dalšími lidmi (poradny, psychologové, probační a mediační služba, OSPOD a další), a nevidí smysl v zapojování se do spolupráce. V takových případech je důležité pečující osobu podpořit tak, aby byla schopna vnímat souvislost mezi změnou u dítěte a vlastním přístupem. „V rámci zapojení pečujících osob mapujeme i jejich potřeby, a zjišťujeme, zda samy nepotřebují s něčím pomoci a v něčem podpořit. Toto se týká nejvíce dluhového poradenství, ale řešíme i podporu při hledání bydlení či zprostředkování odborné pomoci, například terapeuta nebo právníka,“ doplňuje Mikésková.

A závěrem malá výzva – v současné době řešíme nedostatek lektorů pro naše programy, a to zejména na Rokycansku a Tachovsku. Lektorem programu pro děti a mladistvé může být člověk, který má ideálně víceletou zkušenost s prací s mladými lidmi, srovnané osobní hodnoty a životní styl, a rád by se zapojil do spolupráce formou DPP jako mentor a aktivizační pracovník jednotlivých dětí. Zájemci o bližší informace se na nás mohou obracet emailem na vlastimila.feistingerova@clovekvtsni.cz.

SKYPOVÉ PORADENSTVÍ VE VĚZNICI

V rámci dluhového poradenství se zaměřujeme mimo jiné také na osoby s trestní minulostí. Jednou z aktivit je i poradenství osobám ve výkonu trestu, které se potýkají s předlužeností. Cílem je jejich motivace k řešení jejich obtížné situace, snížení dluhové zátěže a posílení společenského začlenění po propuštění.

Spolupráce s lidmi z věznice je náročná, protože veškerou komunikaci s věřiteli a exekutory je třeba řešit písemnou formou a vše je tak poměrně zdlouhavé. Koronavirová krize navíc zamezila osobním návštěvám pracovníků ve věznicích a bylo nezbytné najít alternativní řešení. Tím se ukázalo poradenství po skypu. „Je to chvílemi úsměvné, když například potřebujeme projít lustraci, která dotyčnému přišla poštou. Složitě se v ní vyznáme i my jako pracovníci, natož když je potřeba spisové značky předčítat nebo dokument ukázat a projít na kameru. Na druhou stranu díky tomu ty dokumenty čtou lidé mnohem aktivněji než na osobní schůzce, a to je rozhodně plus, naučí se v těch dokumentech lépe orientovat,“ popisuje průběh poradkyně Michaela Šimová.

Zároveň konzultace ve věznicích mají svá pravidla. Není při nich například možné přinést si počítač a používat internetové připojení. Všechny dokumenty si tak poradkyně musí nosit sebou v papírové podobě pro případ, že se jim budou hodit. „Tyhle komplikace při poradenství po skypu zcela odpadají. Cokoliv je potřeba, můžu ihned dohledat na internetu a spolupráci to v tomto ohledu značně urychluje. Navíc se můžu kdykoliv napít a nepotřebuju mít u konzultace respirátor, což při konzultaci ve věznici také není možné,“ dodává s úsměvem kolegyně Barbora Cimlerová. Hledáme tak i v současné době možnosti a cesty, jak lidem ve věznici efektivně pomáhat, a bereme to, co je k dispozici. Učíme se s novými nástroji následně pracovat tak, aby to přineslo posun v řešení dluhů. Jsme rádi, že nám takovýto způsob komunikace s lidmi ve věznici byl umožněn a zároveň to bereme jako výzvu. Doufáme, že se poradenství po skypu stane běžnou součástí našich služeb, které do věznic nabízíme.

PROBLÉMY S PRÁVNÍM ZASTOUPENÍM OBĚTÍ

V poslední době se v rámci práce s oběťmi trestných činů setkáváme s tím, že soudy zamítají žádosti o ustanovení bezplatného zástupce ženám, obětem domácího násilí při soudních řízeních týkajících se výchovy a výživy dětí. Hlavním argumentem soudů je, že se nejedná o právně složité věci a postavení dětí je dostatečně chráněné účastí Orgánu sociálně právní ochrany dětí. S tím bohužel nelze souhlasit, a proto se snažíme těmto ženám pomoci. Bohužel ne vždy se to podaří.

“Právní zastoupení je oprávněn poskytovat pouze advokát. Jednorázově je možné, aby se nechala osoba zastupovat svéprávnou fyzickou osobou, která není advokátem. Občanský soudní řád takového zástupce označuje jako obecného zmocněnce. Opakované zastoupení ve více případech jedním obecným zmocněncem by mohlo být označeno jako neoprávněné poskytování právní služby,” vysvětluje na úvod naše pracovnice právního poradenství pro oběti trestné činnosti Radka Lišková.

Oběti trestného činu v průběhu trestního řízení je možné bezplatně ustanovit tzv. zmocněnce poškozeného. Ovšem pro tuto možnost platí podmínky, které musí oběť splňovat, aby jí byl zmocněnec ustanoven. Právo na bezplatného zmocněnce poškozeného mají tzv. **zvlášť zranitelné oběti**. Musí o něj požádat a činit tak písemnou žádostí u státního zastupitelství nebo u soudu a to v závislosti na stádiu trestního řízení.

V civilním řízení lze o bezplatné právní zastoupení žádat přímo u soudu. Obvykle se žádost o takové zastoupení podává soudu společně s žalobním návrhem a žádostí o osvobození od soudního poplatku. Předpokladem pro poskytnutí bezplatného právního zástupce je složitost případu a také finanční situace žadatele. Na jednotlivých soudech jsou vedeny seznamy advokátů, ze kterých je zastoupení vybráno.

PSYCHICKÝ NÁTĚK JAKO NÁSTROJ EXEKUTORŮ

Na konci ledna skončilo moratorium na prodej nemovitého majetku a zabavování movitých věcí. Právě druhé jmenované je velkým problémem, protože výtěžnost z prodeje zabavených věcí jako je televize a další vybavení domácnosti je minimální, jde o věci často zcela neprodejně. Cílem tohoto způsobu exekuce totiž není ani tak odnést a prodat věci, ale donutit dlužníka dobrovolně zaplatit splátku, případně celý dluh. Jenomže když dlužník peníze nemá, shání je po všech čertech, a to i u lichvářů.

Výsledný efekt takové exekuce je pak pouze hlubší zadlužení (a profit společností, které se na tom kořistí). Tímto způsobem fungují často zejména velké exekutorské úřady. Během moratoria to nebylo možné. Vykonavatelé mohli dělat pouze soupis majetku, ale nebylo možné věci odvézt a prodat. Po ukončení moratoria očekáváme nárůst mobiliárních exekucí a s tím spojuje nátlak na dobrovolné splátky a další zadlužování již zadluže-

Pokud soud žádost o právní zastoupení zamítne, je zde ještě možnost **žádat o zastoupení Českou advokátní komoru (ČAK)**. Žádost o poskytnutí právní služby je nutné doložit rozhodnutím soudu a také jmény nejméně dvou advokátů, kteří poskytnutí právní služby odmítli.

“Bohužel ochota tyto lidi zastupovat bývá minimální a najít někoho takového bývá opravdu náročné. V důsledku toho se proto stává, že ustanovený zástupce je přítomen pouze formálně, nicméně přidaná hodnota pro oběť v zastupování zcela chybí. Teorie a praxe je tak v tomto ohledu ve značném rozporu. Ve zcela výjimečných případech, pokud si to případ vyžaduje, zprostředkujeme právníka i my. Ale předesílám, že takových vhodných právníků je jako šafránu,” dodává Lišková.

Ovšem **každá oběť trestného činu má právo na pomoc**. Ministerstvo spravedlnosti vede v elektronické podobě Registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů otc.justice.cz/verejne/seznam.jsf, v němž jsou zapsáni advokáti a organizace, které poskytují pomoc obětem trestných činů, a to v podobě psychologického a sociálního poradenství, právních informací či právní pomoci. Organizace poskytují tyto služby bezplatně, advokáti buď bezplatně, nebo za sníženou odměnu.

Za účelem zlepšení přehlednosti a dostupnosti bezplatné právní služby existuje například **Pro bono alliance**, která provozuje web www.probonocentrum.cz, kde je umožněno neziskovým organizacím získat pro svoje klientky zastoupení, nebo www.potrebuji-pravnika.cz, kde je možné požádat o radu při získání bezplatného právního zastoupení. K upřesnění je nutné dodat, že *pro bono* je výraz, kterým se zpravidla označuje bezplatná právní pomoc poskytovaná advokáty, nebo advokátními kancelářemi.

ných lidí. A že nátlak bývá velký, ukazují i zkušenosti lidí, kteří se obrátili na naše dluhové poradkyně v Plzni.

Pan Martin například vzpomínal na mobiliární exekuci vedenou u Exekutorského úřadu v Přerově. Vykonavatelé tehdy přijeli, kopali do dveří a řvali, že přijel exekutor. Pan Martin to nechápal, protože má vedle dveří normálně funkční zvonek. Když je pustil dál, chtěli mu zabavit auto, počítač, staré skříně i mikrovlnku. Když jim oponoval, že si nemá jak jinak ohřát jídlo, řekli mu, že ho má jíst studené. Auto navíc potřebuje k výkonu svého povolání. Nicméně s vykonavatelem se nedalo absolutně jednat, a aby neohrozil své příjmy, půjčil si od svého dědy zhruba 250 tisíc korun. Běžel za ním a přinesl vykonavatelům celou tu částku v hotovosti! Má v rodině kvůli dluhům špatné vztahy, nikdo s ním nemluví, je po infarktu. A celé to vzniklo jen proto, že mu během podnikání nebyly zaplacené faktury.

Ve stejné době řešila mobiliární exekuci i paní Jarmila, tentokrát u Exekutorského úřadu v Šumperku. Původní dlužná částka byla 8 000 korun, ale vyšplhala se na 45 000 korun. Žije sama, exekučně se jí sráží z příjmu a nad rámec platí ještě dobrovolné srážky u jiné exekuce. Platí dlouho a pravidelně, ale z dluhů se kvůli narůstajícímu příslušenství nemůže dostat. Vykonavatelé přijeli tehdy udělat soupis majetku, ale odvezli pouze televizi s tím, že pro zbytek přijedou ještě tentýž den. Nedorazili. Paní Jarmila se jim snažila dovolat a vysvětlit, že pokud dorazí až druhý den, ona bude v práci. Vykonavatele to nezajímalo s tím, že klidně vyvrtají zámek. Lekla se toho, protože pronajímatel

DLUHOVÁ HELPLINKA 770 600 800

Pracovní dny od 9 do 17 hodin,
v krizové situaci až do 22 hodin.

o jejich dlužích neví, má smlouvu na dobu určitou a přišla by tak o bydlení. Snažila se opakovaně na úřad dovolat, domluvit splátky, ale slyšela pořád to stejné – že na to měla času dost a oni mohou přijet kdykoliv. Domlouvala se s kamarádkou, aby byla u ní doma, když ona bude v práci, aby jim otevřela. Věci měla neustále vyndané z obývací stěny, aby byla připravená, když přijedou. Vůbec se nebála o věci, ale o ztrátu bydlení. Ochranné moratorium na mobiliární exekuce s ohledem na Covid-19 skončilo na konci ledna a paní Jarmila tak stále žije ve strachu, kdy přijedou. Do insolvence nemůže, nezvládla by platit nájem.

Období koronavirové krize je náročné pro každého z nás a mobiliární exekuce a psychický nátlak ze strany exekutorských úřadů, kdy vykonavatel po dlužníkovi požaduje nepřiměřeně vysoké částky mající zabránit odvezení sepsaného majetku, má větší dopady než kdy dříve. Kvůli této problematice jsme prodloužili již na začátku listopadu loňského roku fungování naší **help linky 770 600 800**. Každý všední den od 17 do 22 hodin se na naše dluhové poradce mohou obracet lidé, které doma navštíví exekutor, a oni si z nějakého důvodu neví rady.

ZADLUŽENÍ LIDÉ OBĚTÍ ŠMEJDŮ

Celá řada lidí se dnes dostává do složité finanční situace a mnoho z nich se následně ocitá v exekuci. Dostávají se tak do velmi psychicky náročné situace spojené například s mobiliárními exekucemi. A pokud mají ve vlastnictví nějakou nemovitost, ať již vlastní dům nebo byt, mohou se navíc stát cílem pro společnosti, které je pod rouškou pomoci dostanou ještě do horší situace.

Přesně takovým cílem se stali manželé Trnkovi. V příběhu jsme jim změnili jméno a stejně tak názvy společností budeme označovat pseudonymy, protože ve své podstatě není vůbec důležitý název společnosti, jelikož se jich na trhu objevuje tolik, že je potřeba být obezřetný vždy. Manželé Trnkovi se v exekuci ocitli díky tomu, že finančně podporovali svého syna, který bojoval se závislostí. Vše skončilo exekucí paní Trnkové ve výši téměř 100 000 Kč a tedy exekuční zástavou na jejich byt. Nevěděli si rady, báli se, že přijdou o bydlení, že jim ho exekutor prodá, takže když je dopisem oslovila společnost – řekjeme jí třeba Šmejd s.r.o. - a nabídla jim pomoc v jejich nelehké situaci, přijali to.

Pan Trnka si s nimi domluvil schůzku v domácnosti. Konzultaci si domluvil s firmou Šmejd, ale na vitzitce přichází pracovnice našel název jiné společnosti – řekjeme jí třeba Darebák. Pán po rozhovoru a ubezpečování, že se jejich situace jen zlepší, souhlasil s tím, že firmě emailem pošle ověřenou plnou moc, kdy zmocněncem bude pan PJ, jednatel společnosti Šmejd i Darebák, ale i dalších, jak se později ukázalo. Pan PJ navštívil manžele Trnkovi po obdržení ověřené plné moci. Přišel rovnou se smlouvami připravenými k podpisu.

„Šlo o 5 samostatných obsahově poměrně komplikovaných dokumentů. Moc si ze schůzky nepamatuje, protože informací bylo mnoho, ale zásadní pro něj bylo, že mu pan PJ slíbil, že rozhodně nepřijdou o bydlení,“ vysvětluje začátek terénní pracovnice Helena Urbanová. Pan Trnka mu však dva dny po schůzce volal, že by od smluv rád odstoupil, protože zjistil, že ve smlouvách jsou

lživé pasáže a věci, na kterých se nedomlouvali. Týkaly se různých odměn, nákladů za smlouvy a převod nemovitosti či výše nájmu, který manželé měli společností v budoucnu hradit.

Nicméně od pana PJ nebylo možné zjistit, kdy budou smlouvy o odstoupení poslány. MIžil a panu Trnkovi našťestí brzy došlo, že něco nehraje. Poslal proto odvolání své plné na adresu uvedenou ve smlouvách. Ta se ale vrátila s tím, že adresát je neznámý. A protože odvolání plné moci bylo zcela zásadní, rozhodli se již společně s terénní pracovnicí, že odvolání pošlou do datových schránek všech společností, se kterými byl pan PJ na základě informací z internetu spjat. Kromě společnosti Šmejd a Darebák byly takové ještě dvě. Díky tomu se teprve zadařilo a pan PJ dopis převzal.

Následovalo vyvázání pana Trnky z narychlo podepsaných smluv, k zaslání dohod se pan PJ příliš neměl. „Opakovaně zaslal špatné dohody k odstoupení. Nejprve nebyly v dohodě vyjmenovány všechny uzavřené smlouvy, objevila se jiná než domluvená výše nákladů, pak bylo uvedeno špatné datum jejich uzavření a na konci navíc zcela jiné jméno, místo a datum. Nakonec pan Trnka uhradil částku 12 100 Kč navzdory ústní domluvě 10 000 Kč. Nicméně chtěli jsme se vyvarovat případného zdoluhavého soudního sporu,“ uzavírá Urbanová.

Situace byla vážná, a podařilo se ji vyřešit jen díky tomu, že pan Trnka vyhledal pomoc velmi rychle. I tak to manželé stálo nemalé peníze, hodně nervů a několik bezesných nocí.

Důrazně varujeme před těmito firmami, které cíleně kontaktují lidi v exekuci, kteří vlastní nemovitost, v níž navíc často žijí. Pokud je takováto společnost oslovila, doporučte jim, aby nic nepodepsovali, dokud se o tom neporadí. Pokud již dokumenty podepsali, odkažte je na nás. Situaci s nimi projdeme a zvážíme další vhodný postup.

PALEC NAHORU

Palec nahoru patří **obci Brnířov** na Domažlicku za vybudování sociálních bytů pro občany v bytové nouzi. Byty byly dokončeny v uplynulém roce a již mají své první obyvatele.

Palec nahoru si zaslouží **zaměstnankyně jedné drogerie v Rokycanech**, která si všimla, že se k nim na veřejnou wifi chodí z důvodu školní přípravy připojovat jedna studentka. Neváhala a podpořila ji ve studených dnech alespoň teplým čajem. Distanční výuka přináší dětem řadu úskalí spojených s technologiemi a ne každý se s nimi může poprat v rodinném kruhu. Tleskáme!

Palec nahoru dáváme také insolvenční správce **Mgr. Ing. Ivoně Miechové**, která, aniž by musela, dala šanci jedné naší klientce navzdory jejím nižším příjmům, a navrhla soudu její oddlužení schválit. Motivace klientky dokázat všem, že to zvládne, ještě více vzrostla a v plnění oddlužení je opravdu vzorná. Takto lidský přístup v této oblasti není pravidlem, i když je někdy velmi efektivní.

Palec nahoru zvedáme **aktivním občanům Stříbra**, zejména paní Bradáčové, mamince 3 dětí, která se rozhodla uspořádat potravinovou sbírku. Podařilo se získat přes 200 kg jídla, hygienických potřeb i potřeb pro miminka a novopečené maminky. Děkujeme také panu Václavu Gabrielovi z Charity za jeho svědomitou přípravu balíčků pro potřebné. Obětavě vydává a zásobuje všechny pomáhající organizace potravinami i hygienickými potřebami. A my víme, že to není samozřejmost!

Palec nahoru ukazujeme i **Základní škole v Chotěšově**, která nejen že zařídila potřebným dětem počítače, ale dbala také na to,

aby s nimi děti uměly zacházet, aby věděly, jak se mají připojit a jak například odeslat domácí úkoly. Učitelé s dětmi večer trénovali připojení a v případě potíží stačilo zavolat do školy a vše se rychle vyřešilo. Kéž by to tak fungovalo všude!

Palec nahoru si zaslouží **strážnice Městské policie Rokycany Mirka Botková** za její přístup k lidem bez přístřeší. Snaží se aktivně pomoci především tím, že s nimi komunikuje a zprostředkovává kontakt s naším terénním sociálním pracovníkem. Represe není vždy nejlepším řešením a policisté hledající cesty k pomoci mají náš respekt.

PALEC DOLŮ

Palec dolů míří na **OSPOD do Nýřan** za necitlivý přístup při svolávání případové konference, který způsobil značnou komplikaci ve spolupráci s rodinou. Některé věci je rodinám potřeba vysvětlit osobně, citlivě a se správným načasováním, což strohý úřední dopis v předvánočním čase určitě není. I když je situace v rodině problematická, je třeba stále myslet na to, že rodina musí vědět, že jsme tu proto, abychom ji podpořili. A když nám přestane důvěřovat, všechno se zhorší.

Nemůžeme opomenout palec dolů **správcovské firmě Inzula v Rokycanech** za jejich postoj a způsob řešení situace týkající se štenic v Domě s pečovatelskou službou. Ta namísto reklamace neefektivní práce desinsekční firmy označila bez jediného důvodu jako viníka situace naši klientku a usilovala o její vystěhování, když ta se rozhodla hájit svá práva. O její nevině a možnosti setrvat v DPS musel rozhodnout až Krajský soud. Mrzí nás, že takovéto spory vůbec vznikají a že musí být řešeny soudní cestou.

NAŠE PRÁCE V ROCE 2020 V ČÍSLECH

42 pracovníků

v přímé práci v průběhu celého roku:

odmítlo
134 lidí

z kapacitních důvodů

poskytlo
330 lidem

odborné sociální poradenství

podpořilo
23 mladistvých
formou retrostipendia

zprostředkovalo zapůjčení počítačů
a internetového připojení do
30 rodin

poskytlo službu celkem
1192 dospělým

podpořilo
392 lidí

v terénních programech

podalo
130 návrhů

na povolení oddlužení

zajistilo individuální doučování
94 dětem a mladistvým

podpořilo
56 mladistvých
a jejich zákonných zástupců při jejich návratu k nerizikovým způsobům jednání po spáchání provinění

spolupracovalo s lidmi ve
více než 100 obcích
po celém Plzeňském kraji

pomohlo
85 rodinám

v sociálně aktivizační službě pro rodiny s dětmi

poskytlo
52 obětem
trestných činů právní podporu

zajistilo skupinové doučování
36 dětem a mladistvým

probralo s
443 lidmi
jejich situaci spojenou
s koronavirovou pandemií